

Fran Levstik
Martin Krpan

Priredili in naloge pripravili:

Boštjan Božič, Jernej Ključevšek, Ivana Petric Lasnik, Petra Seidl

Ilustrirala: Mateja Korbar Šimič

Uvod

Zgodba o močnem človeku Martinu Krpanu je nastala v 19. stoletju. Do danes je njen protagonist postal simbol moči, suverenosti in svobode.

Zgodbo je napisal Fran Levstik (1831–1887), učitelj, pisatelj, urednik in literarni kritik. V svojem literarnem programu *Popotovanje iz Litije do Čateža* (1858) je Levstik predstavil ideje o tem, kakšna bi morala biti slovenska literatura. Pisateljem je predlagal, naj pišejo v preprostem jeziku, besedilo naj bo zabavno in didaktično, glavna oseba pa naj bo slovenski kmet ali druga zanimiva in originalna oseba. Levstik je svoje ideje realiziral v zgodbi *Martin Krpan z Vrha* (1858).

Zgodba se dogaja v času, ko je bilo slovensko ozemlje del Habsburške monarhije. Notranjska, kjer leži Krpanova vas Vrh, je danes pokrajina na jugozahodu Slovenije. Središče monarhije je bilo na Dunaju, ki je danes glavno mesto Avstrije. Najpomembnejše pristanišče je bilo Trst – danes mesto v Italiji.

Martin Krpan je eden najbolj znanih in priljubljenih slovenskih junakov.

Krpan in cesar

Na Notranjskem stoji majhna vas, ki se imenuje Vrh. V tej vasi je nekoč živel Martin Krpan, velik in močen človek. Nihče ni bil tako močen kot on. Imel je **kobilico**, ki je bila majhen, ampak dober konj. Krpan je bil pogosto na poti, ker je iz Trsta na kobilici nosil angleško sol in jo prodajal. To je bilo v tistih časih **prepovedano**, zato so ga kontrolirali **stražniki**. Ampak Martin je vedel, kaj dela, in stražniki ga niso nikoli aretirali.

Tisto leto je bilo pozimi veliko snega in od vasi do vasi je peljala samo ozka pot. Po taki poti je Krpan na svoji kobilici nosil več sto kilogramov soli. Takrat se je nasproti pripeljala velika, lepa **kočija**. Ker je bila pot zelo ozka, je Krpan hitro dvignil kobilico in jo **prestavil**

-
- (A) **kobilica** majhen konj ženskega spola
prepovedan nelegalen
stražnik policist v starih časih
- (B) **kočija** transportno sredstvo
prestaviti, prestavim, prestavil dati na drugo mesto

s poti v sneg. V kočiji je sedel **cesar** Janez, ki je šel v Trst. Ampak Krpan je bil človek iz vasi, zato cesarja ni poznal.

Ko je cesar to videl, je rekel vozniku kočije, naj ustavi. Potem je vprašal Krpana: »Kdo pa si ti?«

On mu je odgovoril: »Krpan sem. Doma sem na Vrhu, dve uri peš od tukaj.«

»Kaj pa nosiš na konju?« ga je vprašal cesar.

Krpan **se** je hitro **zlagal**: »Ah, nič posebnega! Samo **orodje** za moje delo, gospod!«

Cesar ni razumel in je vprašal: »Zakaj pa mora biti orodje v **vrečah**?«

Krpan ni dolgo razmišljal: »Zaradi snega sem ga dal v vreče, da bi ostalo suho.«

Cesarju je bil ta človek vedno bolj všeč in je rekel: »Ti pa res veš, kaj delaš! Še nekaj mi povej – kako si lahko prestavil konja? In tako brez težav! Res je majhen in suh, ampak konj je konj.«

Krpan **se** je **zasmejal**: »Vidim, da so vaši konji večji. Ampak svoje kobilice ne bi zamenjal za vse štiri konje, ki stojijo tukaj. Gospod, dve taki kobilici lahko brez težav sam nosim dve uri.«

Cesar si je mislil: Tega ne smem pozabiti. In se je odpeljal naprej.

cesar *monarh*

zlagati se, zlažem se, zlagal se *ne povedati resnice*

orodje *predmeti ali instrumenti, ki jih potrebujemo pri delu*

© **vreča** *velika torba iz tekstila*

zasmejati se, zasmejem se, zasmejal se *reagirati s smehom*

Po branju

Krpan in cesar

1. Kaj je res in kaj ni res?

	Res je.	Ni res.
a. Martin Krpan je bil zelo močen človek.	☒	☐
b. Krpan je cesarja že dolgo poznal.	☐	☐
c. Krpan je sam dvignil svojo kobilico in jo prestavil v sneg.	☐	☐
č. Krpan je cesarju po resnici povedal, kaj nosi na svoji kobilici.	☐	☐
d. Cesarjevi konji so bili večji od Krpanove kobilice.	☐	☐
e. Krpan je želel svojo kobilico zamenjati za cesarjeve konje.	☐	☐

2. Katera beseda je to?

- a. *stražnik* (ŽIKANTSR) – policist v starih časih
- b. (ČAVER) – velika torba iz tekstila
- c. (JEDORO) – predmeti, ki jih potrebujemo pri delu
- č. (OKČJAI) – transportno sredstvo s konjem
- d. (RESAC) – monarh

Brdavs

3. Povežite.

- ~~a~~. Na Dunaj je prišel se je spomnil na močnega Martina Krpana.
- b. Brdavs je ubil se je s služabnikom odpeljal na Dunaj.
- c. Voznik kočije veliko cesarjevih fantov in mož.
- č. Cesar je želel, *a* nevaren velikan Brdavs.
- d. Krpan je premagal da Krpan pride na Dunaj.
- e. Ko je Krpan slišal, da ga je poklical cesar, petnajst stražnikov.

REŠITVE

1. – a. Res je., b. Ni res., c. Res je., č. Ni res., d. Res je., e. Ni res.
2. – a. stražnik, b. vreča, c. orodje, č. kočija, d. cesar
3. – c, e, b, a, č, d
4. – a. junak, b. šala, c. hlev, č. velikan, d. služabnik
5. – a. velikan, b. Služabnik, c. hlev, č. junak, d. šala
6. – a. Ker je Brdavs ubil cesarjevega sina., b. Zelo lep., c. Ali bo Krpan premagal Brdavs in ali Krpan pozna orožje., č. Ne., d. Kruh, sir, šunko, jagenjčka, piščanca, maslo, jajca in vino.
7. – a. tih–glasen, b. žalosten–vesel, c. lep–grd, č. zdrav–bolan, d. dober–slab, e. pameten–neumen
8. – a. 2, b. 1, c. 2, č. 1, d. 2
10. – a. Krpan, b. Brdavs, c. Krpan, č. Brdavs, d. Brdavs, e. Krpan
11. – BOJ: junak, kij, meč, sekira; OBLAČILA: klobuk, plašč; DRUŽINA: dom, hčerka, mama, sin, žena; TELO: glava, kri, noga, roka, vrat
12. – a. Dunajčani, b. cesar, c. Krpan, č. cesarica, d. Krpan, e. cesar, f. Krpan
13. – b, d, e, a, č, c
14. – a. Službo., b. Angleško sol., c. Minister Gregor., č. Pismo, da lahko nosi angleško sol., d. S Krpanom., e. Ker je moral Krpanu napisati pismo.
15. – 7, 2, 8, 10, 9, 4, 1, 3, 5, 6
16. – a. cesarica, b. Martin Krpan, c. cesar, č. Jerica, d. minister Gregor, e. Brdavs
17. – a. Krpan, b. cesarica, c. Krpan, č. cesarica/Brdavs/Gregor, d. cesar/voznik kočije/Dunajčani, e. stražniki/minister Gregor, f. cesar, g. Brdavs
20. – 1. Dunaj, 2. junak, 3. velikan, 4. lipa, 5. dvor, 6. sol, 7. kobilica, 8. cesar, 9. pismo, 10. orožje

LITERATURA

- HLADNIK, Miran, 2002: Pa začnimo pri Krpanu. *Sodobnost* 66/2. Na spletu.
- LEVSTIK, Fran, 1968: Martin Krpan z Vrha. *Izbrano delo*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠLODNJAK, Anton, 2013: Levstik, Fran (1831–1887). *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. Na spletu.

Fran Levstik

Martin Krpan

Zbirka Slovenščina po korakih (ISSN 2784-5400)

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2021. Vse pravice pridržane.

PRIREDILI: Boštjan Božič, Jernej Ključevšek, Ivana Petric Lasnik, Petra Seitl
AVTORJI NALOG: Boštjan Božič, Jernej Ključevšek, Ivana Petric Lasnik, Petra Seitl
ILUSTRIRALA: Mateja Korbar Šimič

UREDILI: Matej Klemen, Mateja Lutar, Magda Lojk

OBLIKOVANJE IN PRELOM: Luka Kravanja

ZALOŽILA: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

IZDAL: Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko

ZA ZALOŽBO: Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete

Ljubljana, 2021

Prvi natis

NAKLADA: 500 izvodov

TISK: Birografika Bori, d. o. o.

CENA: 7 EUR

Zvočni posnetek zgodbe je dostopen na: <https://centerslo.si/knjige>.

BERE: Branko Jordan

Knjižica je nastala na Centru za slovenščino kot drugi in tuji jezik v okviru projekta Stopenjsko branje, pri katerem so sodelovali: Tjaša Alič, Boštjan Božič, Vesna Bukovec, Katarina Dovč, Damjan Huber, Tanja Jerman, Mojca Jesenovec, Tina Jugović, Matej Klemen, Meta Klinar, Jernej Ključevšek, Magda Lojk, Tjaša Lorbek, Mateja Lutar, Karin Marc Bratina, Mojca Nidorfer, Ivana Petric Lasnik, Sanja Pirc, Petra Seitl, Melita Vešner, Saša Vojtech Poklač, Eva Šprager, Jasmina Šuler Galos in Andrej Šurla. Več o projektu na povezavi <https://centerslo.si/knjige>.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-32
811.163.6(076)

LEVSTIK, Fran

Martin Krpan / Fran Levstik ; priredili in pripravili naloge Boštjan Božič ... [et al.] ; [ilustrirala Mateja Korbar Šimič]. - 1. natis. - Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2021. - (Zbirka Slovenščina po korakih, ISSN 2784-5400)

ISBN 978-961-06-0473-0
COBISS.SI-ID 65735683